

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr.78g/2019

privind excepția de neconstituționalitate
a articolelor 385 lit. d) și 388 alin. (1) din Codul de procedură civilă
(*examinarea cererii reconvenționale de către instanța de apel*)

CHIȘINĂU

25 aprilie 2019

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Mihai POALELUNGI, *președinte*,
dnei Raisa APOLSCHII,
dlui Aurel BĂIEȘU,
dlui Corneliu GURIN,
dlui Artur REȘETNICOV,
dlui Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dnei Eugenia Mîța, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă pe 17 aprilie 2019,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 25 aprilie 2019 în camera de consiliu,

Prezintă următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolelor 385 lit. d) și 388 alin. (1) din Codul de procedură civilă, ridicată de către dl avocat Iulian Rusanovschi, în dosarul nr. 2a-1381/2018, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională pe 17 aprilie 2019, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe 31 martie 2016, dl Alexei Pleșca a depus în fața judecătoriei Hâncești o cerere de chemare în judecată prin care a solicitat încasarea unei datorii de la dl Daniel Dohot.

4. Pe 24 ianuarie 2017, în cadrul aceleiași cauze civile, dl Daniel Dohot a depus o cerere reconvențională, solicitând declararea nulității absolute a recipisei pe care se bazează pretențiile dlui Alexei Pleșca.

5. Prin Hotărârea judecătoriei Hâncești, sediul Ialoveni, din 23 martie 2018, cererea dlui Alexei Pleșca a fost admisă în totalitate și au fost încasate din contul dlui Daniel Dohot în beneficiul reclamantului datoria de 8500 dolari SUA, dobânda de 10370 dolari SUA, precum și cheltuielile de judecată în sumă de 6199 lei. Totuși, instanța de fond nu s-a pronunțat asupra cererii reconvenționale depuse de pârât.

6. Pe 4 aprilie 2018, dl Daniel Dohot a formulat o cerere de apel împotriva Hotărârii judecătorești Hâncești, sediul Ialoveni, din 23 martie 2018, solicitând casarea hotărârii instanței de fond și trimiterea cauzei spre rejudecare.

7. Pe 10 ianuarie 2019, dl avocat Iulian Rusanovschi, apărător ales al dlui Daniel Dohot, a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolelor 385 lit. d) și 388 alin. (1) din Codul de procedură civilă. Acesta a scos în evidență faptul că dispozițiile legale contestate nu prevăd printre cazurile în care o cauză civilă poate fi trimisă la rejudecare și situația neexaminării cererii reconvenționale de către prima instanță.

8. Prin încheierea din 16 ianuarie 2019, judecătoria Hâncești, sediul Ialoveni, a trimis sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 385 lit. d) și 388 alin. (1) din Codul de procedură civilă către Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia. Normele legale criticate reglementează competența instanței de apel și cazurile în care hotărârea primei instanțe trebuie casată, independent de argumentele cererii de apel.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 114 Înfăptuirea justiției

„Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.”

Articolul 115 Instanțele judecătorești

„(1) Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.

(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa, potrivit legii, judecătorii specializate.

(3) Înființarea de instanțe extraordinare este interzisă.

(4) Organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sînt stabilite prin lege organică.”

Articolul 119

Folosirea căilor de atac

„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

10. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă sunt următoarele:

Articolul 385

Împuternicirile instanței de apel

„Instanța de apel, după ce judecă apelul, este în drept:

[...]

d) să admită apelul, să caseze integral hotărîrea primei instanțe și să trimită cauza spre rejudecare în primă instanță doar în cazul în care s-au încălcat temeiurile prevăzute la art.388 alin.(1) lit.d) și i). La solicitarea participanților la proces, instanța de apel poate trimite cauza spre rejudecare în prima instanță doar o singură dată, în cazul prevăzut la art.388 alin.(1) lit.b);

[...]”

Articolul 388

Încălcarea sau aplicarea eronată a normelor de drept procedural

„(1) Hotărîrea primei instanțe urmează a fi casată, independent de argumentele cererii de apel, dacă:

a) cauza a fost judecată de un complet de judecată compus ilegal;

b) cauza a fost judecată de instanță în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;

c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile cu privire la limba procesului;

d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane neantrenate în proces;

f) hotărîrea nu este semnată de judecător sau de cineva din judecători ori hotărîrea este semnată nu de acel judecător sau de acei judecători care sînt menționați în hotărîre;

g) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;

h) în dosar lipsește procesul-verbal privind efectuarea unui act procedural;

i) cauza a fost examinată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

11. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul acesteia susține că printre competențele instanței de apel stabilite de articolul 385 lit. d) din Codul de procedură civilă nu este prevăzută și posibilitatea de a trimite cauza civilă la rejudecare, atunci când prima instanță nu a examinat cererea reconvențională depusă de pârât.

12. De asemenea, autorul excepției de neconstituționalitate consideră că hotărârea primei instanțe trebuie casată inclusiv atunci când ea nu s-a pronunțat cu privire la cererea reconvențională depusă în cadrul aceleiași cauze civile, deși articolul 388 alin. (1) din Codul de procedură civilă nu reglementează această situație.

13. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că prevederile articolelor 385 lit. d) și 388 alin. (1) din Codul de procedură civilă contravin articolelor 4 alin. (1), 7, 16, 20, 26, 114, 115 și 119 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

14. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

15. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a Codului de procedură civilă, ține de competența Curții Constituționale.

16. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de către dl avocat Iulian Rusanovschi, în dosarul nr. 2a-1381/2018, pendinte la Curtea de Apel Chișinău. Sesizarea este formulată de către un subiect căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

17. Curtea reține că obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile articolelor 385 lit. d) și 388 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

18. Din motivarea excepției de neconstituționalitate, Curtea observă că, deși autorul acesteia critică dispozițiile articolelor 385 lit. d) și 388 alin. (1) din Codul de procedură civilă, acesta consideră de fapt că există o lacună legislativă în privința imposibilității instanței de apel de a trimite cauza civilă la rejudecare atunci când prima instanță nu s-a pronunțat asupra cererii reconvenționale depuse de pârât.

19. Curtea menționează că cererea reconvențională reprezintă o cerere incidentală prin care pot fi formulate pretenții care derivă din același raport juridic sau strâns legate de aceasta. Cererea reconvențională trebuie să îndeplinească toate exigențele cererii de chemare în judecată. Formularea acesteia nu este obligatorie, pârâtul putându-și valorifica pretențiile sale printr-o acțiune separată, potrivit articolului 173 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

20. Cu privire la opinia autorului potrivit căreia instanța de apel nu are posibilitatea să trimită cauza spre rejudecare în situația în care prima instanță nu a soluționat cererea reconvențională, Curtea menționează următoarele.

21. Potrivit articolului 385 lit. d) din Codul de procedură civilă, instanța de apel casează integral hotărârea primei instanțe și trimite pricina spre rejudecare în prima instanță doar în cazul în care s-au încălcat motivele prevăzute de articolul 388 alin. (1) lit. d) și i) sau la solicitarea participanților la proces în cazul prevăzut de art. 388 alin. (1) lit. b) din același Cod. În articolele 385 și 388 din Codul de procedură civilă nu sunt prevăzute alte motive de casare a hotărârii, cu trimiterea pricinii spre rejudecare în prima instanță.

22. Astfel, Curtea constată că, în cazul în care prima instanță a comis alte încălcări decât cele prevăzute la art. 388 alin. (1) lit. b), d) și i) din Codul de procedură civilă și care au putut conduce la soluționarea eronată a pricinii, instanța de apel poate casa hotărârea primei instanțe și poate soluționa fondul cauzei potrivit lit. c) din articolul 385 al aceluiași act normativ.

23. Așadar, Curtea nu poate reține critica referitoare la încălcarea prevederilor constituționale privind accesul la justiție și dreptul la apărare, deoarece prevederile contestate nu împiedică justițiabilii să conteste hotărârea judecătorească în modul prevăzut de lege și nici nu interzic ca, ulterior, pe parcursul examinării cauzei civile, să se apere singuri sau să fie asistați de un apărător.

24. Curtea menționează că autorul excepției de neconstituționalitate nu formulează critici veritabile de neconstituționalitate cu privire la dispozițiile articolelor 385 lit. d) și 388 alin. (1) din Codul de procedură civilă, ci este nemulțumit, în realitate, de faptul că instanța de fond nu s-a pronunțat asupra cererii reconvenționale împotriva acțiunii civile. Sub acest aspect, Curtea a reținut în repetate rânduri că nu este competentă să se pronunțe cu privire la aspecte ce țin de aplicarea legii, ele fiind soluționate de către instanța de judecată (a se vedea DCC nr. 47 din 22 mai 2017, § 19; DCC nr. 56 din 11 iunie 2018, § 20; DCC nr. 19 din 11 februarie 2019, § 23).

25. Având în vedere cele menționate mai sus, Curtea reține că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate ridică o problemă de interpretare și aplicare a legii, nu de constituționalitate a acesteia.

Din aceste motive, în baza articolului 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 385 lit. d) și 388 alin. (1) din Codul de procedură civilă, ridicată de către dl avocat Iulian Rusanovschi, în dosarul nr. 2a-1381/2018, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Mihai POALELUNGI

*Chișinău, 25 aprilie 2019
DCC nr. 61
Dosarul nr. 78g/2019*